

SZEGÉNYSÉGKUTATÁS

2023
ŐSZ

Egyensúly
Intézet

FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG

A szűkös megélhetéshez továbbra is havi nettó 250.000 forintra, a gondtalan élethez azonban már nettó 600.000 forintra van szüksége a magyaroknak

Az [Egyensúly Intézet](#) szubjektív szegénységi trendeket vizsgáló 2023. szeptemberi közvélemény-kutatása szerint a magyar háztartások némileg pesszimistábbá váltak az elmúlt negyedévben: a korábbi, júniusi adatfelvételhez képest 6 százalékponttal nőtt azok aránya, akik bevételcsökkenéssel számolnak a következő három hónapban. Ugyanakkor a megkérdezettek a nominális jövedelmek érdemi növekedéséről számoltak be: júniushoz képest 10 százalékponttal csökkent a legfeljebb havi nettó 250 ezer forintot, azaz a szűkös megélhetéshez elegendő összeget keresők aránya. Mindezek mellett az átlagosnak tartott életvitelhez már nettó 400 ezer, a gondtalan megélhetéshez pedig nettó 600 ezer forintra lenne szükség: az előbbihez nettó 50 ezer forinttal, az utóbbihoz pedig nettó 100 ezer forinttal több kell, mint júniusban.

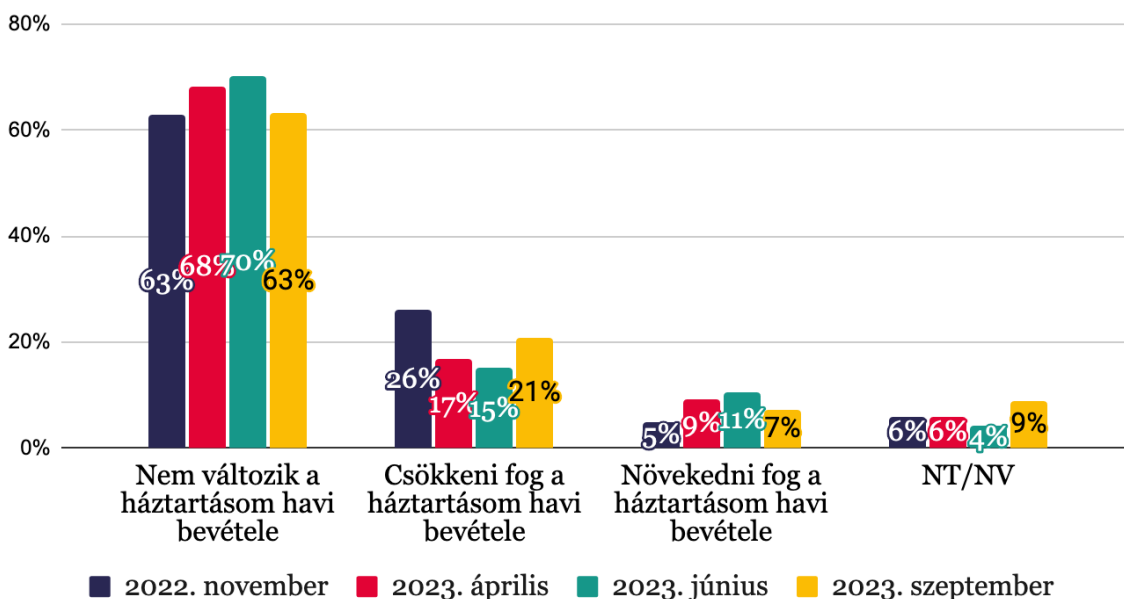
Az Egyensúly Intézet júniusi kutatásához képest nincs jelentős elmozdulás a szegénységet mérő kérdések egyes dimenzióiban, de ha a friss számokat a 2022-es év végi eredményekkel hasonlítjuk össze, akkor jobb helyzet: kevesebbeknek okoz gondot a fűtésszámlák kiegyenlítése, a változatos étrend biztosítása, valamint egy 100 ezer forintos, hirtelen keletkező kiadás kiegyenlítése. Érdeemes azonban rámutatni, hogy a magyarok harmada nem tudja előteremteni a szűkös megélhetéshez szükségesnek tartott minimális összeget, továbbá a lakosság 28 százaléka nem tudna megbirkózni egy 100 ezer forintos azonnali kiadással.

Több háztartás számol bevételcsökkenéssel, növekszik a bizonytalanság

Az Egyensúly Intézet szeptemberi adatfelvétele alapján a magyar háztartások pesszimistábban várják a következő negyedévet a bevételek tekintetében. Bár a megkérdezettek közel kétharmada (63 százalék) továbbra is azzal számol, hogy a háztartása bevétele nem fog változni, 6 százalékponttal nőtt azok aránya, akik már bevételcsökkenésre számítanak (15 százalék → 21 százalék). Emellett hibahatáron túli arányban szűkült az optimisták tábora: szeptemberben 4 százalékponttal kevesebben kalkuláltak anyagi gyarapodással (11 százalék → 7 százalék).

Ön szerint a következő három hónapban emelkedni vagy csökkenni fog az ön háztartásának havi bevétele? Kérem, hogy most ne csak saját bevételeire gondoljon, hanem minden Önnel együtt élő családtag bevételeire is!

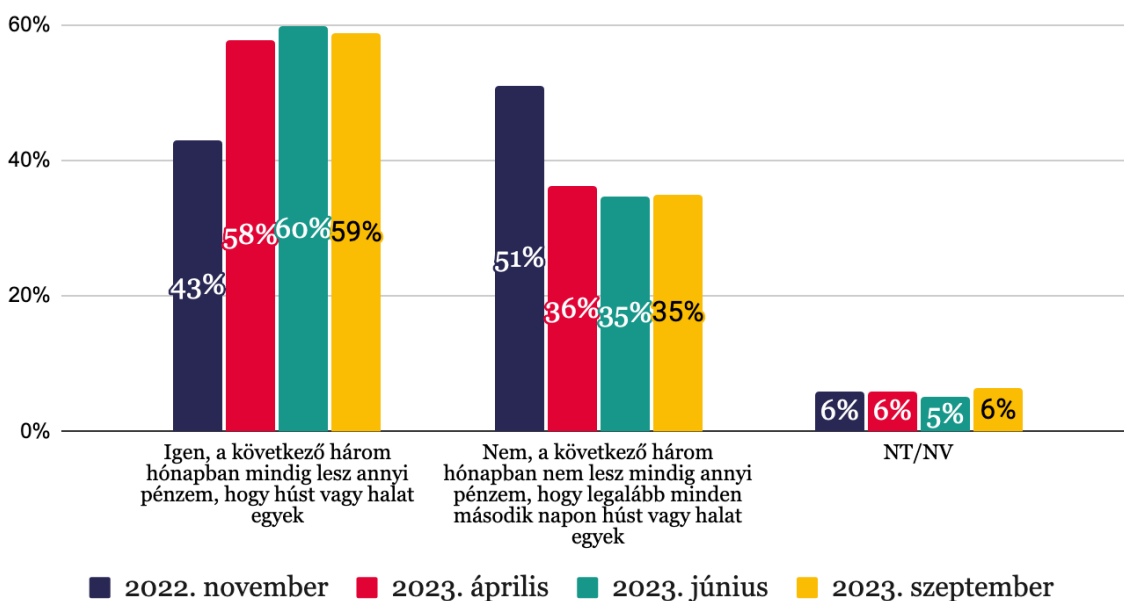
1. ábra: Ön szerint a következő három hónapban emelkedni vagy csökkenni fog az ön háztartásának havi bevétele? Kérem, hogy most ne csak saját bevételeire gondoljon, hanem minden önnel együtt élő családtag bevételeire is! | százalék

Tízből hat magyar tudja megengedni magának, hogy minden második napon húst vagy halat tegyen az asztalra

Az Egyensúly Intézet közvélemény-kutatása szerint a magyar társadalom 59 százalékának lesz annyi pénze a következő negyedévben, hogy legalább minden második napon húst vagy halat egyen. A megkérdezettek nagyjából harmada gondolta ennek az ellenkezőjét (35 százalék). Ebben a dimenzióban április óta nem történt érdemi változás. A húsban gazdag étrendet elsősorban a 18–39 évesek (66 százalék), a diplomások (70 százalék) és a fővárosiak engedhetik meg maguknak.

Ön szerint a következő három hónapban pénzügyileg megengedheti magának vagy nem engedheti meg magának, hogy legalább minden második napon húst vagy halat egyen?

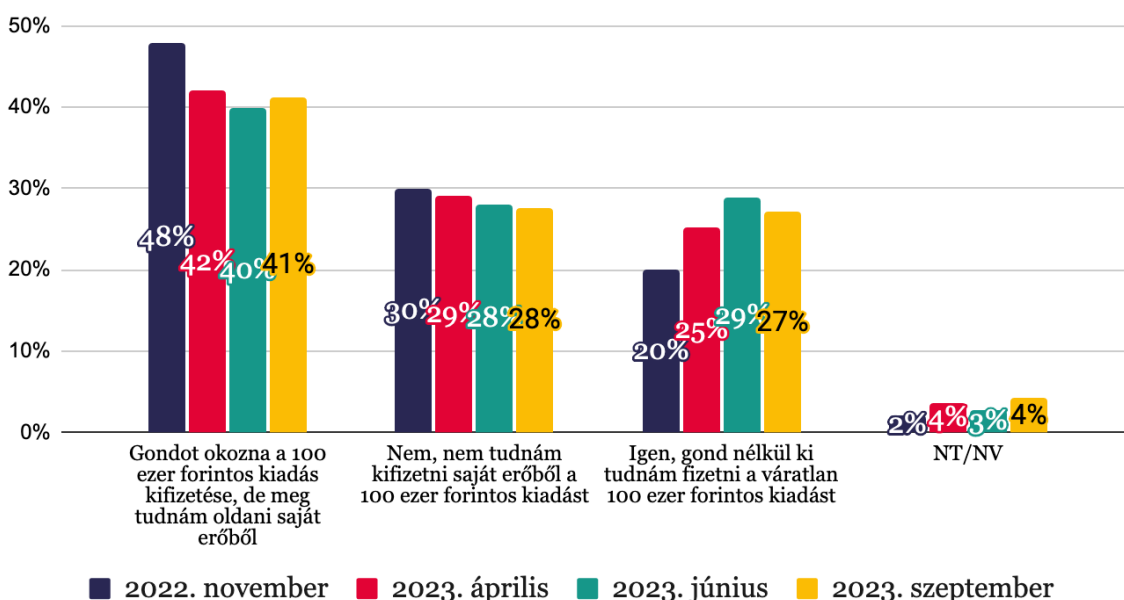
2. ábra: Ön szerint a következő három hónapban pénzügyileg megengedheti magának, vagy nem engedheti meg magának, hogy legalább minden második napon húst vagy halat egyen? | százalék

Csak a magyarok 27 százaléka tudna gond nélkül megbirkózni egy 100 ezer forintos váratlan kiadással

Az őszi adatfelvétel eredményei arról tanúskodnak, hogy a magyar társadalom 41 százalékanak problémát jelentene egy 100 ezer forintos, hirtelen keletkező kiadás fedezése, de még meg tudná oldani saját erőből. Csupán a lakosság 27 százaléka tudná gond nélkül kifizetni a kérdésben megjelölt összeget. Ezzel szemben a megkérdezettek több mint negyede (28 százalék) úgy gondolja, hogy nem tudna megbirkózni egy ekkora költséggel. Mindent összevetve 2022 novembere óta a tekintetben sem következett be hibahatár feletti elmozdulás. Ugyanakkor érdemes figyelembe venni, hogy november és augusztus között az átlagos infláció 22,3 százalék volt, így a 100 ezer forint vásárlóértéke jelentős mértékben csökkent.

Ha holnap egy váratlan, de halaszthatatlan 100 ezer forintos kiadása lenne, akkor saját erőből ki tudná fizetni a 100 ezer forintot vagy nem tudná kifizetni a 100 ezer forintot?

3. ábra: Ha holnap egy váratlan, de halaszthatatlan 100 ezer forintos kiadása lenne, akkor saját erőből ki tudná fizetni a 100 ezer forintot, vagy nem tudná kifizetni a 100 ezer forintot? | százalék

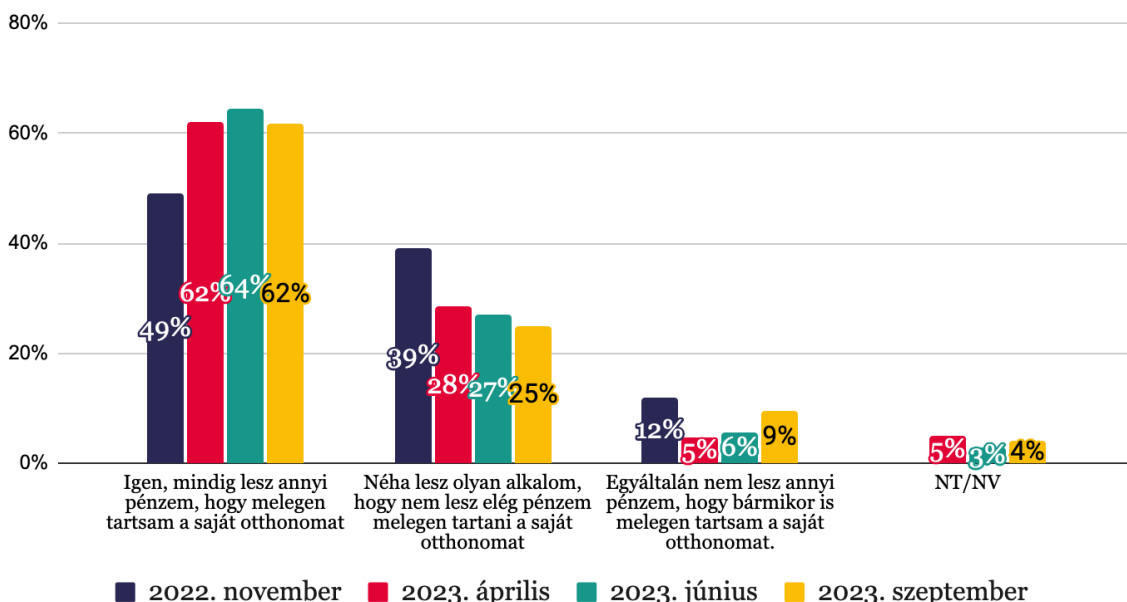
Demográfiai változók szerinti bontásban a 18–39 évesek (32 százalék), a budapestiek (35 százalék), illetve a főiskolai végzettségűek (54 százalék) helyzete a legkedvezőbb: ők azok, akik gond nélkül ki tudnák fizetni a kérdésben szereplő 100 ezer forintot. A legkiszolgáltatottabbak közé tartoznak a 60 év feletti, a községekben lakók, illetve a 8 osztálynál kevesebbet végzettek.

A következő negyedévben a magyar társadalom negyedének okozhat problémát a fűtésszámla kifizetése

Az Egyensúly Intézet 2023. szeptemberi kutatása szerint a megkérdezettek nagyjából kétharmadának (62 százalék) továbbra is lesz annyi pénze a következő negyedévben, hogy kiegyenlítse a fűtésszámláját. A magyarok mindössze negyede (25 százalék) számolt be arról, hogy alkalomadtán nem lesz lehetősége melegen tartani az otthonát.

Ön szerint a következő három hónapban lesz annyi pénze vagy nem lesz annyi pénze, hogy mindig melegen, azaz az otthoni teendőkhöz, alváshoz megfelelő hőmérsékleten tartsa a saját otthonát?

4. ábra: Ön szerint a következő három hónapban lesz annyi pénze, vagy nem lesz annyi pénze, hogy mindig melegen, azaz az otthoni teendőkhöz, alváshoz megfelelő hőmérsékleten tartsa a saját otthonát? | százalék

A társadalom közel tizede kifejezetten borúlátó: 9 százaléknyan vannak azok, akik úgy érzik, hogy egyáltalán nem fogják bírni anyagilag a lakásuk kifűtését. Az elmúlt három negyedévben ebben a kérdésben sem történt érdemi elmozdulás – még úgy sem, hogy közeleg a fűtésszezon. Ugyanakkor az adatok alapján kiszolgáltatottabbnak tűnnek a magasabb életkorúak, az alacsonyabban iskolázottak és községekben élők.

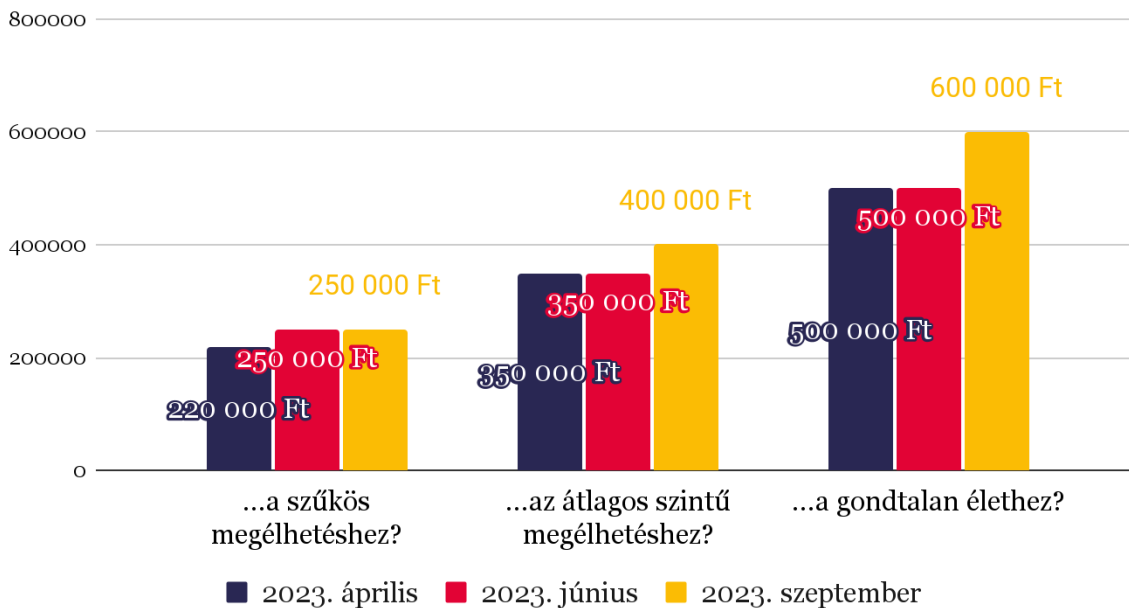

Június óta 50 ezer forinttal nőtt az átlagos megélhetéshez szükségesnek tartott jövedelmi szint

Az Egyensúly Intézet negyedévente megjelenő szegénységkutatásában arra is rákérdez, hogy a magyaroknak egyéni szinten mekkora összegre van szükségük a szűkös, az átlagos szintű, illetve a gondtalan élethez.¹ A legfrissebb eredmények alapján egy honfitársunknak jellemzően havi nettó 250 ezer forint kellene a szűkös megélhetéshez – és ebben nem történt változás június óta. A másik két dimenzióban azonban nagy mértékű elmozdulást látunk: az átlagosnak tartott életvitelhez már havi nettó 400 ezer, a gondtalan megélhetéshez pedig havi nettó 600 ezer forintra lenne szükség. Következtetésképpen az átlagos élethez havi nettó 50 ezer, a gondtalan élethez pedig nettó 100 ezer forinttal többre van szükség, mint nyár elején.

¹ A 2022. novemberi kutatásban még a háztartások anyagi szükségleteit vizsgáltuk, ám módszertani okokból 2023-ban már az egyéni igényekre kérdeztünk rá az adatfelvétel során.

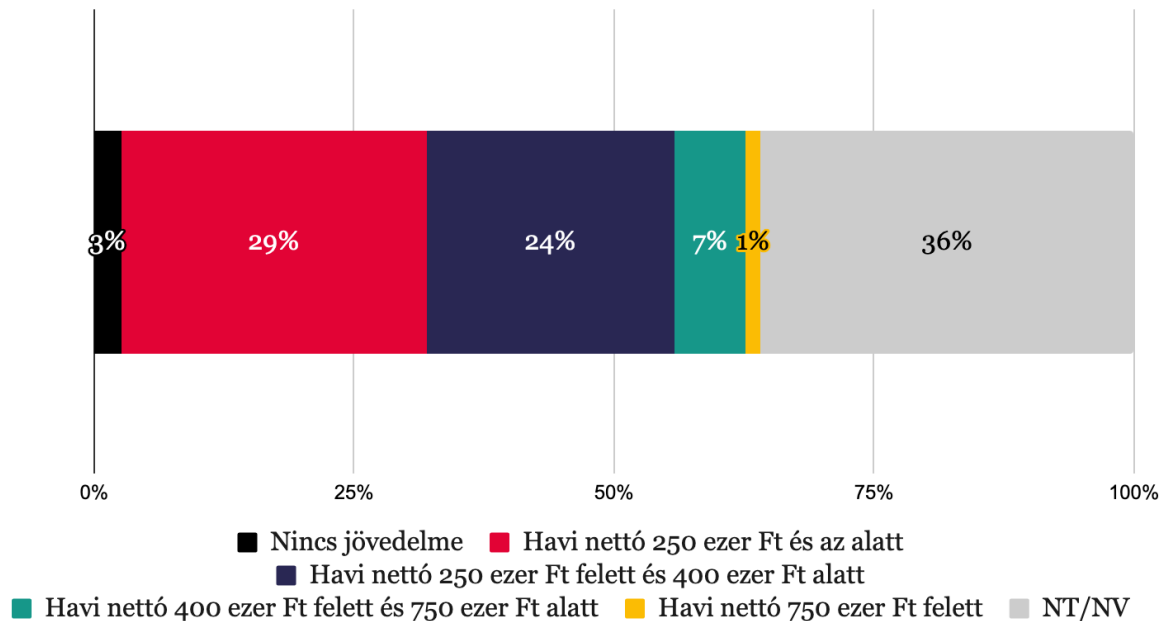
Önnek csak egyedül személy szerint mekkora összegre lenne szüksége...

5. ábra: Önnek egyedül, személy szerint mekkora összegre lenne szüksége a szűkös megélhetéshez; az átlagos szintű megélhetéshez; a gondtalan élethez? | a válaszok medián értéke

A szeptemberi adatfelvétel eredményei alapján **a megkérdezettek 29 százaléka nem visz haza többet havi nettó 250 ezer forintnál, további 3 százalék pedig semmilyen jövedelemmel nem rendelkezik.** A társadalom majdnem negyede (24 százaléka) nettó 250 ezer forint feletti, de nettó 400 ezer forint alatti összeget kap kézhez havonta. Az átlagos élet feletti jövedelmi sávba pedig a magyarok 8 százaléka tartozik. Érdeemes megjegyezni, hogy **júniushoz képest 10 százalékponttal csökkent azok aránya, akik nettó 250 ezer forint alatti összeget visznek haza: az eredmények azt sugallják, hogy érdemi növekedés történt a nominális jövedelmekben.** Bár ez javulásnak tekinthető, a tartós infláció jelentős mértékben tompította jövedelmi növekedés tényleges hatásait, hiszen csökkent a forint vásárlóereje.

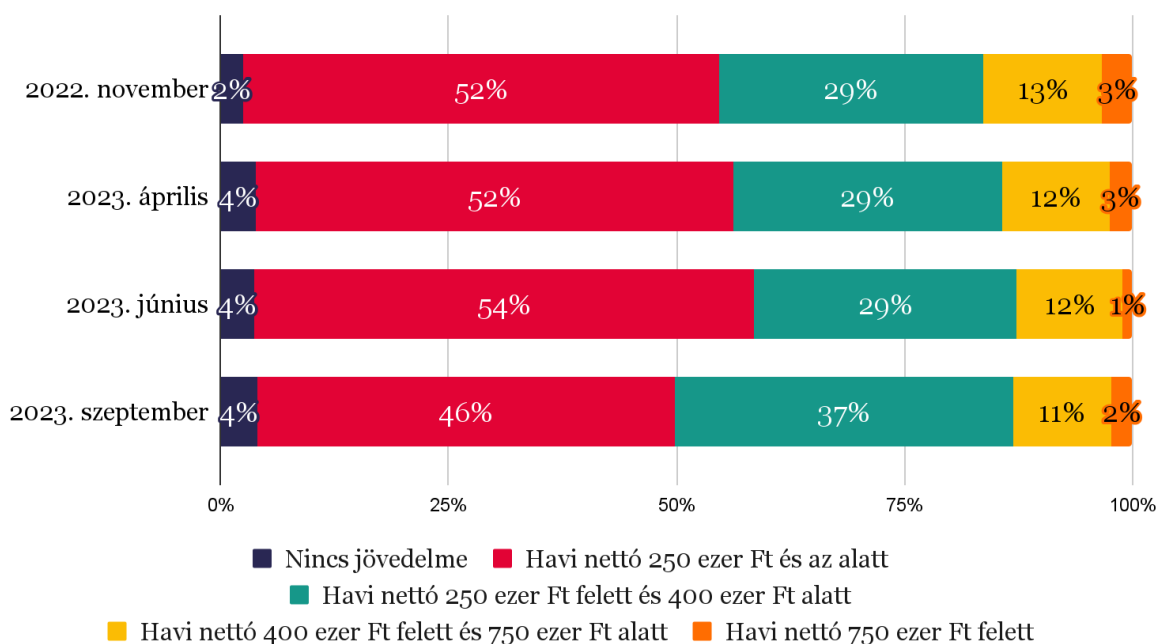
Mennyi az Ön nettó (amit kézhez kap) jövedelme (munkahelyi bére/nyugdíja/ösztöndíja) havonta? (teljes minta)

6. ábra: Mennyi az ön nettó (amit kézhez kap) jövedelme (munkahelyi bére/nyugdíja/ösztöndíja) havonta? Kérem, hogy minden plusz munkát (másodállást, mellékállást, alkalmi jövedelmet stb.) is értsen bele! | százalék, teljes minta

A magas válaszmegtagadási arány miatt azt is megvizsgáltuk, hogy a jövedelmek hogyan alakulnak az érvényes választ adók között. A friss eredmények szerint jelenleg a válaszadók 4 százalékának nincs jövedelme, miközben 46 százalékot tesznek ki, akik nettó negyedmillió forint alatti jövedelemből gazdálkodhatnak havonta. Ez azt jelenti, hogy minden második válaszadó – házastársi vagy rokoni támogatás nélkül – nem tudja előteremteni a szűkös megélhetéshez szükséges összeget. A megkérdezettek további 37 százaléka arról számolt be, hogy havonta nettó 250 ezer feletti, de nettó 400 ezer forint alatti összeg felett rendelkezik. Így összességében elmondható, hogy majdnem tízből kilenc érvényes választ adó (87 százalék) jövedelme nem éri el az átlagosnak ítélt anyagi feltételekhez szükséges szintet.

Mennyi az Ön nettó (amit kézhez kap) jövedelme (munkahelyi bére/nyugdíja/ösztöndíja) havonta? (a válaszadók arányában)

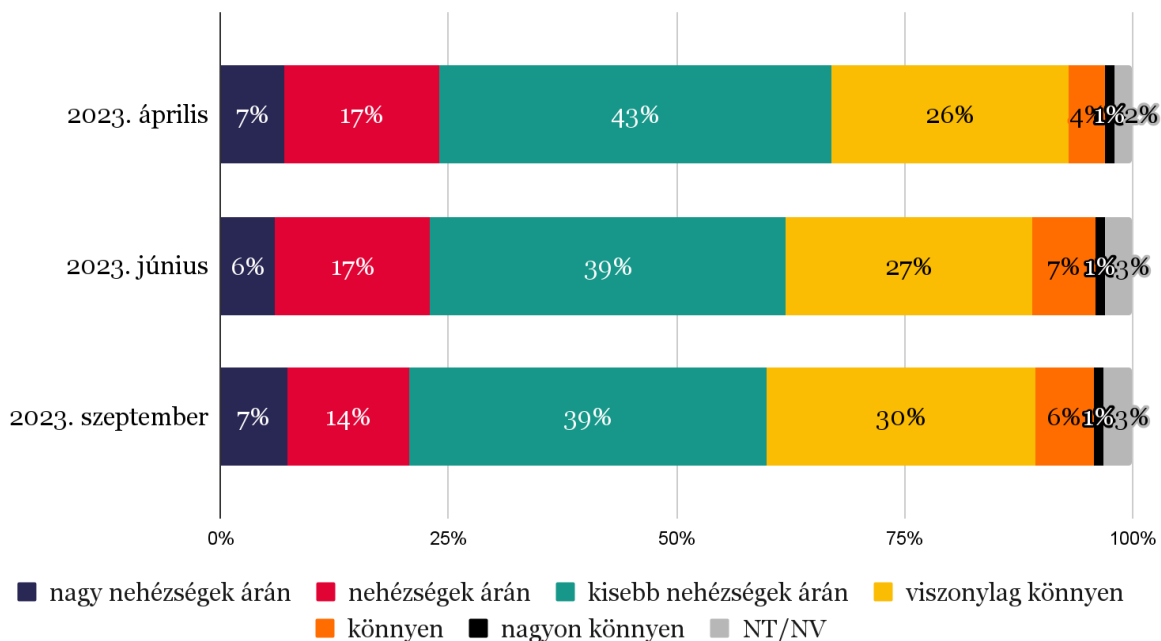

7. ábra: Mennyi az ön nettó (amit kézhez kap) jövedelme (munkahelyi bére/nyugdíja/ösztöndíja) havonta? Kérem, hogy minden plusz munkát (másodállást, mellékállást, alkalmi jövedelmet stb.) is értsen bele! |százalék, a válaszadók arányában

Negyedéves összevetésben november és június között nem rögzíthető érdemi különbség, ám 2023 őszén jelentős eltolódást látunk: 2023 júniusa és szeptembere között **42 százalékról 50 százalékra bővült azok aránya, akik a szűkös megélhetéshez szükséges havi nettó 250 ezer forint felett kerestek.**

A magasabb iskolai végzettséggel ebben a negyedévben is magasabb jövedelmi elvárások jártak együtt. A korcsoportok tekintetében sem történt változás: **minél idősebb valaki, annál alacsonyabb jövedelmi igények jellemzik.**

Véleménye szerint, hogyan tudja fedezni az Ön háztartása a szokásos kiadásokat?

8. ábra: Véleménye szerint hogyan tudja fedezni az ön háztartása a szokásos kiadásokat? | százalék

Az Egyensúly Intézet negyedéves szegénységkutatása azt is megvizsgálja, hogy a magyaroknak mekkora nehézséget okoz a szokásos kiadások, így például a rezsi- és élelmiszerköltségek fedezése. **2023 szeptemberében a magyar háztartások 7 százaléka nagy, további 14 százaléka pedig csak közepes nehézségek árán tudta fedezni a hétköznapi kiadásait. Tízből négy magyar arról számolt be, hogy a háztartási kiadásokat csak kisebb erőfeszítések árán tudja finanszírozni, tehát tízből hat háztartás csak kisebb-nagyobb nehézséggel képes fedezni háztartásának szokásos költségeit. A megkérdezettek 37 százaléka számolt be kedvezőbb anyagi körülményekről: 30 százaléuk viszonylag könnyen, 6 százaléuk könnyen, 1 százaléuk pedig kifejezetten könnyen túllendül a hétköznapi anyagi kihívásain. Az idei év folyamán egyértelmű javulás figyelhető meg: összességében 7 százalékponttal szűkült azoknak a háztartásoknak az aránya, amelyek pénzügyi nehézségekkel küzdenek (67 százalék → 60 százalék).**

Módszertan

Az Egyensúly Intézet negyedéves szegénységkutatásai személyes megkérdezéssel, reprezentatív mintán készülnek, 1000 fő megkérdezésével. A megkérdezettek együttesen az ország 18 éves és annál idősebb lakosságát képviselik. A közvélemény-kutatás során kapott adatok legfeljebb plusz-mínusz 3,2 százalékkal térhetnek el attól, amit akkor kaptunk volna, ha minden választókorú személyt megkérdeztünk volna az országban. A megkérdezettek kiválasztása kétlépcsős rétegzett mintavétellel, a teljes véletlenszerűséget biztosító módszerrel történik, vagyis minden felnőtt magyar állampolgárnak azonos esélye van a mintába kerülésre. Az adatfelvételt a ZRI Závecz Research végezte. A kutatás adatfelvételi ideje: 2023. szeptember 8–18. Az Egyensúly Intézet következő, a szegénységgel és a jövedelemekkel kapcsolatos közvélemény-kutatása 2023 telén fog megjelenni.

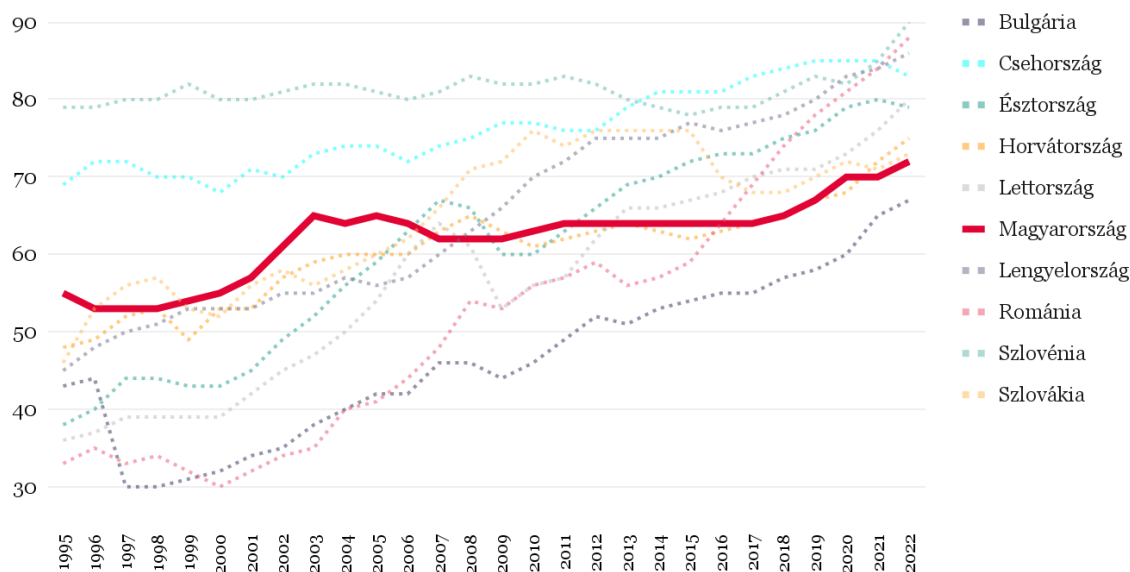

A kutatásról

Az elmúlt évtized nagyobbik részében a magyar gazdaság és látványosan bővült, és a reálbérek is jelentősen emelkedtek. A javuló tendenciák következtében hazánkban minden elérhető statisztikai adat alapján csökkent a szegénység mértéke. Mindazonáltal a vásárlóerő-paritáson mért tényleges fogyasztás alapján 2022-ben a magyarok az uniós átlag 72 százalékát fogyasztották, aminél csak Bulgária teljesített rosszabbul a maga 67 százalékával.² Másképp fogalmazva: Magyarország jelenleg az unió második legszegényebb állama. Ráadásul hazánk számít az 1995 és 2022 közötti időszak egyik legnagyobb vesztesének: az alsó harmadból induló országok körében Magyarország relatív pozíciója esett vissza a leginkább, miközben közvetlen versenytársaink megelőzték bennünket. Annak érdekében, hogy Magyarország versenyképesebb, gazdagabb és sikeresebb országgá válhasson, az Egyensúly Intézet 2020 óta dolgoz ki szakpolitikai javaslatokat, egyebek között a magyar [vállalatok megerősödését](#), az [oktatás fejlesztését](#) és a [szegénység csökkentését](#) szolgálókat.

² Eurostat: Purchasing power parities (PPPs), price level indices and real expenditures for ESA 2010 aggregates; <https://shorturl.at/fhoD5>.

Tényleges egyéni fogyasztás az alsó harmadból induló országok körében (vásárlóerő-paritáson, 1995-2022)

9. ábra: Tényleges egyéni fogyasztás az alsó harmadból induló országok körében (vásárlóerő-paritáson, 1995–2022) | Egy főre jutó reálkiadások volumenindexe; bázis = az Európai Unió 27 tagállama; bázisév = 2020; forrás: Eurostat

Az elmúlt évtized általános életszínvonal-növekedésével párhuzamosan a hazai szegénységgel kapcsolatos módszertani és szakpolitikai viták az utóbbi években megfogyatkoztak. Az utóbbi hónapokban azonban a folyamatosan növekvő infláció, az energiaválság, a költségvetési kiigazítások, az uniós források befagyasztása, valamint a magyar gazdasági növekedés várható stagnálása nagy valószínűséggel megakasztja a korábbi javuló tendenciát. Mindez a magyarországi szegénység újbóli növekedéséhez vezethet. Annak érdekében, hogy a döntéshozók, az állami intézményrendszer, valamint a karitatív és egyéb civil szervezetek megfelelően és időben reagálhassanak a kialakuló helyzetre, a mainál naprakészebben és a jelenleginél pontosabban fel kell tudniuk mérni a probléma nagyságát, azaz az elszegényedés (vagy a szegénység csökkenésének) folyamatát, a magyarországi szegények arányát, a lakosság gazdasági várakozásait.

Az Egyensúly Intézet ehhez a feladathoz kíván hozzájárulni azzal, hogy negyedévente a magyar lakosság egészét reprezentáló közvélemény-kutatást készít,

amelynek segítségével a szegénység aktuális mértékét és a várható trendeket becsüli meg. Amíg a hivatalos statisztikai adatok a hazai szegénység sok hónappal vagy akár több mint egy évvel korábbi állapotát mutatják be, addig az Egyensúly Intézet negyedéves jelentéseiben néhány héttel korábbi, friss adatokból dolgozik. Ez lehetővé teszi a gyorsabb döntéshozói reakciókat, valamint az adott éven belül javuló vagy romló trendek vizsgálatát. A bemutatott adatok ezért nem feltétlenül felelnek meg KSH legutóbbi szegénységi számításainak, hiszen a megkérdezettek pillanatnyi helyzetét tükrözik. A negyedévente megismételt kutatásban öt állandó kérdés segítségével vizsgáljuk a magyarok gazdagodásának vagy szegényedésének trendjét:

1. Ön szerint a következő három hónapban lesz annyi pénze, vagy nem lesz annyi pénze, hogy mindig melegen, azaz az otthoni teendőkhöz, alváshoz megfelelő hőmérsékleten tartsa a saját otthonát?
2. Ön szerint a következő három hónapban emelkedni vagy csökkenni fog az ön háztartásának havi bevétele? Kérem, hogy most ne csak saját bevételeire gondoljon, hanem minden önnel együtt élő családtag bevételeire is!
3. Ön szerint a következő három hónapban pénzügyileg megengedheti magának, vagy nem engedheti meg magának, hogy legalább minden második napon húst vagy halat egyen?
4. Ha holnap egy váratlan, de halaszthatatlan 100 ezer forintos kiadása lenne, akkor saját erőből ki tudná fizetni a 100 ezer forintot, vagy nem tudná kifizetni a 100 ezer forintot?
5. Önnek csak egyedül, személy szerint mekkora összegre lenne szüksége:
 - a. A szűkös megélhetéshez: ... forint havonta
 - b. Az átlagos szintű megélhetéshez: ... forint havonta
 - c. A gondtalan élethez: ... forint havonta

A kutatást a Friedrich-Ebert-Stiftung Budapesti Irodája támogatta.

Impresszum

SZEGÉNYSÉGKUTATÁS – ŐSZ

© Friedrich-Ebert-Stiftung – Egyensúly Intézet, 2023

Felelős kiadó és szerkesztő: Egyensúly Intézet

Adatfelvétel: Závecz Research

Ezen kiadvány a szerzők saját véleményét tartalmazza, mely nem feltétlenül tükrözi a Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) hivatalos álláspontját. A Friedrich-Ebert-Stiftung által publikált kiadványok kereskedelmi forgalomba kizárólag a FES előzetes írásos engedélyével kerülhetnek.